

In het knie- en spronggewricht bestaat de meeste kans op OC of OCD

WAT IS OC(D)?

OC/OCD is een veelvoorkomend probleem bij paarden. Peter Wiemer van Dierenkliniek de Lingehoeve in Lienden legt uit wat het is, hoe het ontstaat en wat er aan te doen is.

TEKST: YVONNE TERMEER FOTO'S: VEURINK/SANOMA

WAT ZIJN OC EN OCD?

Peter Wiemer: 'OC en OCD staan voor osteochondrose en osteochondrose dissecans. Het zijn röntgenologische termen voor wat er op de foto te zien is van de schade die is ontstaan door een groeiestoornis in het bot van jonge dieren. OC en OCD geven de meeste problemen in de gewrichten.'

HOE ONTSTAAT HET?

'Het ontstaat tijdens de groei. Dan dijt de kraakbeenschil uit die aan het eind van het bot zit en deel uitmaakt van het gewricht. Het kraakbeen dat aan de zijde van het bot zit, wordt omgevormd naar bot en dat grensvlak dijt ook steeds verder uit. OC/OCD ontstaat doordat het proces van ombouw van kraakbeen naar bot verstoord raakt. In de simpelste vorm krijg je OC waarbij geen bot wordt gevormd, maar het kraakbeen verder naar buiten groeit en er een putje of een del ontstaat, waar kraakbeen in zit. Als je daar een röntgenfoto van maakt, zie je op die plek een defect. Later kan er in die holte weer een verbening plaatsvinden, waardoor een fragmentje ontstaat. Dan is er sprake van OCD: osteochondrose dissecans. Dit fragment zit bijna altijd nog aan het bot vast.'

OP WELKE PLEKKEN IN HET PAARDENLICHAAM KOMT HET VOOR?

'OC/OCD manifesteert zich op plekken waar snelle groei plaatsvindt. Op het moment dat dingen hard gaan, kan het ook hard fout gaan. De blijvende schade ontstaat bij die delen waar de groei het snelst is en waar grote eisen worden gesteld aan dat proces. Alles moet precies goed gaan. Er is een bijzonder hoge activiteit in die cellen en die moeten het voor elkaar

zien te krijgen dat die omvorming goed gaat. Wanneer de groei langzamer gaat, is de kans op fouten kleiner. Als het dan toch fout gaat, is er makkelijker kans op herstel van de schade.'

DUS BIJ GROTE DIEREN HEB JE MEER RISICO?

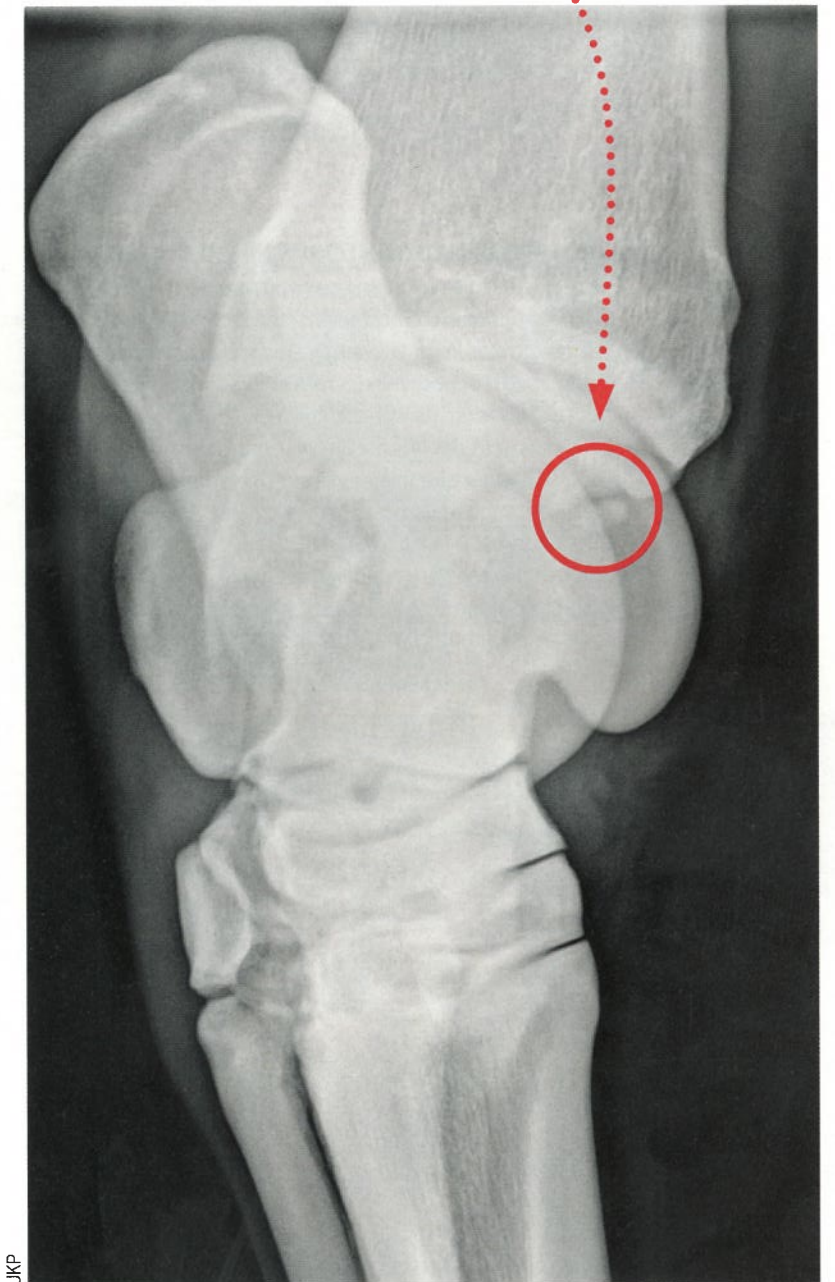
'Ja, het risico op OC/OCD is aan grootte gerelateerd. Binnen een bepaalde populatie hebben de grotere dieren meer kans op OC/OCD; gewoon doordat ze harder groeien dan hun kleinere soortgenoten. Daarnaast speelt directe erfelijke aanleg een rol. Dus erfelijkheid speelt op twee manieren een rol, indirect en direct. Indirect bij dieren die door hun erfelijke aanleg groter worden dan gemiddeld en direct doordat het dier genetisch gezien meer kans heeft op deze aandoening.'

HOE ZIT HET MET MILIEUFACTOREN?

'In de opfok spelen voeding, beweging en trauma een duidelijke rol in het ontstaan van deze afwijking. Ook ziektegeschiedenis en verzorging zijn van invloed. Voeding is waarschijnlijk de belangrijkste factor. Daar kun je waarschijnlijk nog meer mee sturen dan wij nu denken. Er zijn fokkers die met dezelfde merriepopulatie door een verandering van voeding een duidelijke vermindering van osteochondrose bewerkstelligen. Daar is zeker nog een slag te maken. Ik zit daar niet voldoende in om dat exact te omschrijven, maar voeding speelt een heel grote rol. Je kunt je daarbij richten op de vitamines en mineralen, maar ook de energie-intake is belangrijk. Wetenschappelijk onderzoek naar het effect van voeding op OC/OCD is lastig, en vooral ook erg duur. Die fokkers die nu betere resultaten behalen, zullen niet meer teruggaan naar het oude systeem. Dat betekent dat je een onafhankelijke populatie zou moeten hebben met een proefgroep en een controlegroep. Dat kost enorm veel geld en dat geld is er op dit moment niet. Daarnaast heb je wereldwijd gezien grote verschillen. In Amerika is er bijvoorbeeld een gebied waar heel weinig koper in de bodem zit, waardoor er veel osteochondrose voorkomt. Hier is geen kopergebrek en je kunt niet zomaar koper gaan bijvoeren. Er moet dus een juiste wijze een vertaalslag worden gemaakt.'

WELKE PROBLEMEN TREDEN OP DOOR OC/OCD?

'Bij paarden treden de klachten op in de gewrichten. Je hebt een contourdefect in het gewricht, waardoor het scharnieren

Röntgenfoto van een tweejarig warmbloedpaard met OCD van de sprong. Het losliggende fragment is met de rode cirkel aangegeven.

niet soepel verloopt. Het oppervlak van het gewricht hoort glad te zijn, maar dat is het niet en daardoor komt het gewricht in de problemen. Dan hangt het er vanaf hoe groot de afwijking is. Als die plek weinig wordt gebruikt in de beweging, is het effect minder desastreus dan wanneer het op een plek zit die continu zwaar belast wordt. Dan ontwikkelt het paard klachten. Het eerste dat er gebeurt is vocht aanmaken. Door irritatie ontstaat een verhoogde gewrichtsvochtproductie en dan ontstaat een galletje, een overvulling. Wanneer zich dit proces doorzet treedt een bewegingsbeperking op, die kan worden gevolgd door kreupelheid. Dit zijn de klinische symptomen die ontstaan als gevolg van een OC/OCD.'

Bij grote fragmenten daalt de kans op een succesvolle operatie

WELKE GEWRICHTEN LOPEN HET MEESTE RISICO?

'Dat zijn het knie- en spronggewricht, gevolgd door de koot en daarna komen de facetgewrichten in de wervelkolom. In die gewrichtjes komt vrij veel OCD voor. Alleen in de wervelkolom is de diagnose minder makkelijk vast te stellen, omdat het moeilijk is om de wervelkolom goed op de foto te zetten. In de hals gaat dat iets makkelijker, maar een overvulling zie je ook niet door alle spieren die eromheen liggen. Je krijgt ze pas in beeld op het moment dat de gewrichten al stuk zijn door de OC/OCD en artrose ontstaat. In de hals zit veel meer osteochondrose dan we überhaupt denken. De belasting op deze gewrichten is normaal gesproken ook kleiner dan de andere genoemde gewrichten.'

WAT KUN JE NOG MET EEN PAARD MET OCD?

'Wanneer je paard OCD heeft, heb je verschillende keuzes. Kortweg gezegd zijn dat: niks doen, opereren of laten inslapen. Bij niks doen hoop je erop dat het goed blijft gaan en dat je met een dik gewricht doorrijdt zonder dat het paard er kreupel van wordt. Het hangt er vanaf wat voor ambities je hebt met dat paard.

Wanneer je niks doet loop je het risico op problemen. Het fragment kan gaan irriteren, waardoor ontstekingsreacties en verhoogde slijtage ontstaan met uiteindelijk artrose als gevolg. De grootste problemen ontstaan wanneer het fragment loslaat. Als het tussen het gewricht komt, is de schade vaak niet te overzien en meestal onherstelbaar. Bij een operatie hoop je dat het gewricht na de operatie in een betere toestand is dan ervoor. Gelukkig kunnen we voor die dieren wat betekenen. Statistisch gezien worden ze er beter van. Je brengt het gewricht in een betere uitgangspositie. Maar soms zijn er ook teleurstellingen. Het kan zijn dat het beter wordt, maar dat het paard na de operatie nog steeds niet honderd procent goed is. Het gebeurt ook wel eens dat de patiënt ondanks een geslaagde operatie zelfs slechter wordt. Dat komt doordat het fragment zo stevig verbonden was met het gewricht dat het gewricht na de operatie de steun van het fragment mist en niet meer goed functioneert. Het is maar de vraag hoe zo'n gewricht daarmee omgaat. Bij grote fragmenten die goed vastzitten gaat het het vaakst mis. Die OCD vormt het grootste risico op mislukking van de operatie. Het slagingspercentage van een van de meest voorkomende operaties aan de sprong ligt rond de 75%. Wanneer het om een groot fragment gaat, zakt dit naar 50%. Wij noemen een operatie geslaagd wanneer na een jaar niks meer te zien is aan het gewricht en het paard onder alle omstandigheden 100% rad is. Sommige paarden

'De operatie is geslaagd als na een jaar niets meer te zien is aan het gewricht'

zijn na een operatie klinisch wel 100%, maar hebben toch nog een dikke sprong. Deze horen wat ons betreft niet tot de groep met geslaagde operaties.

De laatste optie hangt vooral af van het paard als geheel. Bij een tweejarige met een enorm Franse stand met daarnaast OCD is de keus eerder gemaakt dan bij een paard dat goed in elkaar steekt en waarvan de verwachtingen heel hoog zijn. Het hangt ook van de eigenaar af. Je hebt te maken met een heel scala aan facetten die een rol spelen. Het is geen exacte wetenschap. Het enige dat wij kunnen doen is een inschatting geven van de verwachting van de operatie. Op het moment dat je kiest voor een operatie, moet je ook de consequenties van die keus aanvaarden.' ■

Voeding en opfok spelen een grote rol bij het ontstaan van deze aandoening